॥१८॥ आत्मनः प्रियं विशेषेण कस्य शुश्रूषा स्यस्य स्वधर्मस्य त्यागं लिंगधारणानधिकारे पि त्यागमात्रे सर्वस्याधिकारात् उटजं पर्णशालां ॥१९॥ वेदीं पूजार्थं भूमिं शयनाद्यर्थं ॥२०॥ अभिषेकान् त्रिसंध्यं स्नानानि ॥२१॥ संकल्पस्य नियमो निग्रहः चित्तवृत्तिनिरोधइति यावत् तेन उपेतः ॥२२॥ २३॥ २४॥ २५॥ २६॥ २७॥ २८॥ २९॥ बृसीं चरमशैर्षिकीं आसनकूर्चपश्चि

भीष्म उवाच एवमुक्तस्तु मुनिना स शूद्रो चिंतयन्नृप ॥ कथमत्र मया कार्यं श्रद्धा धर्मपरा च मे ॥१८॥ विज्ञातमेवं भवतु करिष्ये प्रियमात्मनः ॥

गत्वाश्रमपदाद्दूरमुटजं कृतवांस्तदा ॥१९॥ तत्र वेदीं च भूमिं च देवतायतनानि च ॥ निवेश्य भरतश्रेष्ठ नियमस्थो भवन्मुनिः ॥२०॥ अभिषेकांश्च नियमान्देवतायतनेषु च ॥ बलिं च कृत्वा हुत्वा च देवतां चाप्यपूजयत् ॥२१॥ संकल्पनियमोपेतः फलाहारो जितेंद्रियः ॥ नित्यं सन्निहिताभिस्तु ओषधीभिः फलैस्तथा ॥२२॥ अतिथीन्पूजयामास यथावत्समुपागतान् ॥ एवं हि स महान्कालो व्यत्यक्रामत तस्य वै ॥२३॥ अथास्य मुनिरागच्छत्संगत्यैवं तमाश्रमं ॥ संपूज्य स्वागतेनर्षिं विधिवत्समतोषयत् ॥२४॥ अनुकूलाः कथाः कृत्वा यथागतमपृच्छत ॥ ऋषिः परमतेजस्वी धर्मात्मा संशितव्रतः ॥२५॥ एवं स बहुशस्तस्य शूद्रस्य भरतर्षभ ॥ सोगच्छदाश्रममृषिः शूद्रं द्रष्टुं नरर्षभ ॥२६॥ अथ तं तापसं शूद्रः सोब्रवीद्भरतर्षभ ॥ पितृकार्यं करिष्यामि तत्र मे नुग्रहं कुरु ॥२७॥ बाढमित्येव तं विप्र उवाच भरतर्षभ ॥ रुचिर्भूत्वा स शूद्रस्तु तस्यर्षेः पाद्यमानयत् ॥२८॥ अथ दर्भांश्च वन्यांश्च ओषधीर्भरतर्षभ ॥ पवित्रमासनं चैव बृसीं चरमशैर्षिकीं ॥ कृतामन्यायतो दृष्ट्वा तं शूद्रमृषिरब्रवीत् कुरुष्वेतां पूर्वशीर्षीं भवांश्चोदङ्मुखः शुचिः ॥ स च तत्कृतवान्शूद्रः सर्वं यद्ऋषिरब्रवीत् ॥३१॥ यथोपदिष्टं मेधावी दर्भान्घ्रीदियथातथं ॥ हव्यकव्यविधिं कृत्स्नमुक्तं तेन तपस्विना ॥३२॥ ऋषिणा पितृकार्यं च स च धर्मपथे स्थितः ॥ पितृकार्यकृते चापि विसृष्टः स जगाम ह ॥३३॥ अथ दीर्घस्य कालस्य स तप्यन्शूद्रतापसः ॥ वने पंचत्वमगमत्स कृतेन च तेन वै ॥ अजायत महाराज वंशे स च महाद्युतिः ॥३५॥ तथैव स ऋषिस्तात कालधर्ममवाप ह ॥ पुरोहितकुले विप्र आजातो भरतर्षभ ॥ एवं तौ तत्र संभूतावुभौ शूद्रमुनी तदा ॥३७॥ क्रमेण वर्धितौ चापि विद्यास्वकुशलावुभौ ॥ अथर्ववेदे वेदे च बभूव ऋषिः स निष्ठितः ॥ कल्पप्रयोगे चोत्पन्ने ज्योतिषे च परंगतः ॥३८॥ सांख्ये चैव परा प्रीतिस्तस्य चैवं व्यवर्धत ॥ पितर्युपरते चापि कृते शौचस्तु पार्थिवः ॥३९॥ अभिषिक्तः प्रकृतिभी राजपुत्रः स पार्थिवः ॥ अभिषिक्तेन स ऋषिरभिषिक्तः पुरोहितः ॥४०॥

मार्गं ॥३०॥३१॥३२॥३३॥ ३४॥३५॥३६॥३७ ॥वेदे ऋग्वेदादित्रये कल्पप्रयोगे सूत्रोक्तयज्ञप्रयोगे ॥३८॥३९॥ ४०॥

Digitized by Google